

Odůvodnění předloženého materiálu:

Návrh zajištění lékařské pohotovostní služby v Ústeckém kraji v roce 2023

Obecné informace k zajištění LPS v roce 2023

Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon“) dle § 119 v přenesené působnosti ukládá krajům povinnost od 1. 4. 2012 zajistit lékařskou pohotovostní službu, lékařskou pohotovostní službu v zubním lékařství a lékárenskou pohotovostní službu (dále jen „LPS“). Současně zákon stanovuje povinnost poskytovatelům zdravotních služeb (zdravotnickým zařízením resp. lékařům) podílet se na žádost kraje na zajištění LPS.

Vymahatelnost zákona je v daném případě velmi složitá, a kraj, resp. krajský úřad dlouhodobě naráží na zvyšující se nedostatek lékařů, schopných a ochotných se na zajištění LPS podílet. Přisvědčuje k tomu fakt, že populace všeobecných praktických lékařů výrazně stárne, v Ústeckém kraji je více než 42 % z nich ve věku nad 60 let, stejně tak populace praktických lékařů pro děti a dorost a pediatriů výrazně stárne, v Ústeckém kraji je více než 49 % z nich ve věku nad 60 let.

Návrh se jako každý rok toliko omezuje na zajištění LPS v oborech všeobecný praktický lékař (dále také VPL) a praktický lékař pro děti a dorost (dále také PLDD).

Lékárenská pohotovostní služba není krajem zajišťována vzhledem k tomu, že ordinační doba ordinací LPS končí mezi 20.00 - 21.00 hodinou, kdy obdobnou provozní dobu mají také lékárny umístěné v nákupních centrech minimálně ve všech okresních městech, je tento způsob zajištění dostatečný. Vzhledem k tomu, že dostupnost lékárenských služeb v běžné síti lékáren je denně do 20.00 hodin minimálně ve všech okresních městech, není nutné lékárenskou pohotovostní službu zajišťovat.

Pohotovostní služba v oboru zubní lékařství je bez podpory kraje poskytována na 5 stanovištích v různých městech Ústeckého kraje (Bílina, Děčín, Litoměřice, Most, Ústí nad Labem), obvykle s pátečním a víkendovým provozem nebo o svátcích. Pokrytí Ústeckého kraje touto zdravotní službou znamená její dostupnost do cca 60 minut pro všechny obyvatele Ústeckého kraje. Dostupnost pohotovostní služby v oboru zubní lékařství je aktuálně vyhodnocena jako dostatečná. Případná změna postoje bude diskutována v rámci přípravy Strategie podpory zdraví a rozvoje zdravotních služeb v Ústeckém kraji na období 2023 – 2033.

Ústecký kraj (dále jen „ÚK“) již řadu let uplatňuje model zabezpečení LPS, ve kterém kraj uzavírá smlouvy s příslušnými poskytovateli zdravotních služeb o zajištění provozu ordinací LPS v režimu tzv. závazku veřejné služby (dále jen „ZVS“), v souladu s rozhodnutím Komise EU č. 2012/21/EU ze dne 20. 12. 2011. Od poloviny roku 2018 jsou na stanovišti LPS VPL v Děčíně uzavírány přímé smlouvy i s některými ambulantními praktickými lékaři, kteří se podílejí na výkonu služeb LPS, ale ve svých privátních ordinacích, tedy cca polovina služeb LPS je pak realizována v centrální pohotovostní ordinaci provozované společností Krajská zdravotní, a.s. – Nemocnice Děčín, o.z.

Jedná se o oblasti, kde se města nepodílejí na zajištění LPS vůbec (Ústí nad Labem, Teplice, Litvínov, Chomutov a dosud i Litoměřice), nebo tam kde město poskytuje na zajištění LPS dotaci Ústeckému kraji (Děčín, Most, Roudnice nad Labem, Žatec), popřípadě se na zajištění LPS podílí přímo s vazbou na provozovatele (Kadaň).

V ostatních případech kraj poskytuje dotaci městu, kde je LPS provozována a to uzavírá smlouvu s provozovatelem ordinace LPS na její zajištění.

Příprava systému zajištění LPS v roce 2023

Města, provozovatelé ordinací LPS v kraji a zástupci lékařů (VPL i PLDD), byli na začátku měsíce října osloveni se žádostí o poskytnutí stanoviska k možnostem zajištění lékařské pohotovostní služby

v roce 2023, zejména s ohledem na jejich připravenost podílet na zabezpečení provozu LPS (v případě měst včetně možné finanční participace), jakým způsobem (např. dotace kraji, dotace/podpora provozovateli ordinace LPS aj.), jaký typ smluvního vztahu v příštím roce předpokládají (kraj-město, kraj-provozovatel, město-provozovatel), zda mají poznatky, které by mohly vyvolat úpravu dosud realizovaného systému pohotovostí, jaký výši vyrovnávací platby/rozpočet předpokládají provozovatelé ordinací v příštím roce, jaké sazby hodinových odměn jsou plánované pro službukonající personál v ordinacích LPS a další.

V rámci všech obdržených vyjádření a stanovisek měst, provozovatelů a zástupců SPL a SPLDD (viz příloha č. 5 materiálu) je velmi často uvedený požadavek na zvýšení podpory ze strany ÚK na zabezpečení systému LPS v příštím roce. Nejčastějším důvodem je požadavek na růst hodinových odměn službukonajícího personálu (a pokračování v jejich sjednocení napříč všemi stanovišti LPS v kraji) a růstem ostatních provozních nákladů (energie, doprava, dodavatelské ceny aj.). Základní přehled stanovisek a požadavků měst a provozovatelů je pak uvedený ve výtahu z těchto vyjádření, zpracovaný v příloze č. 6 tohoto materiálu. Zde je vhodné připomenout, že návrh rozpočtu kraje počítá s celkovou částkou ve výši 27 mil. Kč. Aktuální požadavky měst a provozovatelů ordinací na úhradu nákladů očekávaných v roce 2023 z rozpočtu ÚK dosahují výše 33 mil Kč.

Stanoviska zástupců lékařů:

Za SPLDD vyvstal požadavek na jednotné hodinové odměny v r. 2023 (min. 620 Kč všední dny a 900 Kč víkendy + svátky) a také zajištění systému, který by umožnil úhradu regulačního poplatku ještě před návštěvou ordinace, pacient by do ordinace již přinesl potvrzení o zaplacení poplatku. MUDr. Balatková ve svém stanovisku navázala na informace, které zazněly na jednání s vedením kraje k tématu LPS v březnu letošního roku a doporučuje zachovat ordinace LPS PED v okresních městech a v Žatci (ty mají komplement v místních nemocnicích) a naopak zrušit stanoviště v Lounech (mj. se tříští okresně příslušní lékaři mezi služby v Žatci a v Lounech). Současně upozorňuje na dlouhodobý problém v podobě klesajícího počtu ambulantních dětských lékařů, což snižuje každým rokem schopnosti lékařů zajistit služby LPS.

Obdobně SPL (MUDr. Houska) doporučuje umístění ordinace LPS vždy do spádové nemocnice (tj. současné zajištění komplementu a návazné péče pacientům) a i v případě praktických lékařů se již projevuje nedostatek ambulantních VPL a jejich vysoký průměrný věk. Mimo jiné i z tohoto důvodu navrhuje okresní sdružení SPL v Děčíně možnost zrušení služeb LPS ve všedních dnech (Po-Pá) a v So, Ne a svátcích zkrácení ordinační doby na 8-14 hod. I toto bylo předestřeno na jednání s vedením kraje k tématu LPS v březnu letošního roku.

Stanoviska měst:

Města, která zajistí LPS s provozovateli a obdrží dotaci z rozpočtu ÚK:

- Město Varnsdorf,
- Město Bílina,
- Město Louny,
- Město Rumburk.

V případě uvedených měst v rámci jejich vyjádření (či provozovatelů, se kterými spolupracují města při provozování ordinací LPS) zazněl požadavek na navýšení krajské dotace:

- Varnsdorf na částku 2 500 tis. Kč (v r. 2022 dotace 1 700 tis. Kč, díky zvýšeným provozním nákladům došlo k vyčerpání dotace již v srpnu a zbývající měsíce hradila nemocnice provoz LPS ze svých zdrojů, město poskytuje nemocnici provozní dotaci – nemocnice je p.o. města);
- Bílina na částku 1 435 tis. Kč (v r. 2022 dotace 1 134 tis. Kč, s ohledem na navýšení nákladů min. 10% nárůst požadavku na úhradu VP, dále má město ve svém rozpočtu připravenou částku cca 1,9 mil Kč na úhradu výdajů nad rámec krajské dotace).
- Louny na částku 2 350 tis. Kč (v r. 2022 dotace 1 820 tis. Kč a návazně město saturovalo provoz LPS ze svého rozpočtu další částkou cca 2,9 mil. Kč, nyní by tak došlo ke srovnání výše krajské

a městské podpory, protože celkové náklady na místní stanoviště LSP dosahují výše 4,7 až 4,9 mil. Kč za rok).

- Rumburk požaduje zachování částky 1 650 tis. Kč, kterou obdrželi již v letošním roce, město také avizuje ze svého rozpočtu uvolnění částky 300 tis. Kč, což dohromady bude saturovat celkové roční náklady na provoz LPS ve výši cca 1 950 tis. Kč.

Města, která preferují zajištění LPS v roce 2023 prostřednictvím uzavření smlouvy mezi ÚK a provozovatelem (s možnou finanční podporou ze strany města):

- Statutární město Děčín
- Statutární město Most,
- Město Roudnice nad Labem,
- Město Žatec,
- *Město Litoměřice (není dosud k dispozici oficiální stanovisko města),*
- Město Kadaň (příspěvek nemocnici, která je v majetku města).

S výjimkou Kadaně města avizují poskytnutí dotace na finanční zajištění provozu ordinací LPS v roce 2023, a v takovém případě bude muset ÚK požádat města o poskytnutí dotace na zajištění provozu pohotovostních ordinací v souladu se zněním zákona č. 250/2000 Sb. Žadatelem o dotaci bude Ústecký kraj, žádosti budou administrovány a odeslány prostřednictvím odboru zdravotnictví (např. žádost Městu Most byla odeslána již 15. 11. 2022, ostatní města mají finanční prostředky na podporu LPS již zahrnuté ve svých návrzích rozpočtů na příští rok), přičemž žádosti budou realizovány v průběhu 1. čtvrtletí příštího roku.

Města, která nijak neparticipují na zajištění LPS v roce 2023 (realizace varianty přímé smlouvy mezi ÚK a provozovatelem):

- Statutární město Ústí nad Labem,
- Statutární město Teplice,
- Statutární město Chomutov,
- Město Litvínov.

V těchto ostatních případech se bude krajský úřad opět snažit o uzavření přímých smluv o zajištění provozu pohotovostních ordinací s příslušnými poskytovateli zdravotních služeb v režimu závazku veřejné služby.

Stanoviska provozovatelů:

Provozovatelé ordinací LPS zaslali svá stanoviska a požadavky na úhradu očekávaných nákladů v příštím roce formou vyrovnávací platby za zajištění LPS, ze kterých je patrné, že souhrnná podpora kraje a měst může v příštím roce dosáhnout až 41 mil. Kč, z toho požadavek na rozpočet ÚK je ve výši 33 mil Kč (dosud bylo v rozpočtu kraje alokováno na problematiku zajištění LPS 27 mil. Kč).

Celkové plánované výdaje jsou velmi výrazně ovlivněny požadavkem společnosti Krajská zdravotní, a.s., na uvažované navýšení hodinových odměn pro službukonající personál v rámci LPS, přičemž společnost jako největší poskytovatel dosud provozuje 11 pohotovostí v kraji (tj. polovinu ordinací). Navýšení jednotných odměn pro personál LPS má dle návrhu dosáhnout 200 Kč/hod. u lékařů (nově 800 Kč/hod. Po-Pá / 1000 Kč/hod So., Ne, sv.) a u sester 100 Kč/hod. (nově 400/450 Kč/hod.), celkem tedy za rok navýšení o cca 6 mil. Kč. Návrh KZ však výrazně přesahuje např. požadované navýšení hodinových odměn ze strany krajské předsedkyně SPLDD MUDr. Balatkové, kdy dětští lékaři předpokládají navýšení hodinových min. na 620 Kč ve všední dny a na 900 Kč o víkendech a ve svátky.

Naopak z důvodu avizované skutečnosti při zajištění provozu dětské pohotovosti v Žatci v příštím roce vyvolané nedostatkem zapojených lékařů, se pro změnu na tomto stanovišti předpokládá snížení nákladů o cca 0,5 mil. Kč.

Vyjádření odboru ZD:

Situace v oblasti zajištění LPS se v posledních několika letech vyostřuje, zejména s ohledem na obecný nedostatek resp. věkovou strukturu lékařů (VPL i PLDD). Zvyšují se také nároky na mzdové ohodnocení, často je meziroční požadavek považován za skokové navýšení, problémy také přináší mezioblastní rozdíly v ohodnocení, vyvolané de facto na jedné straně neochotou se na provozu LPS podílet, na druhé straně výrazným zájmem obce provoz LPS zajistit (např. zcela nadprůměrné náklady na LPS v Lounech).

Různí se také názory na rozsah zajištění LPS, a to jak ve všedních dnech, tak o víkendech a svátcích. Část odborné veřejnosti považuje všední LPS za zbytečnou (i s ohledem na nedostatek lékařů), na druhou stranu zejména nemocnice poukazují správně na skutečnost, že „pacient si cestu do nemocnice stejně najde“ a nemocniční příjmové ambulance nebo urgentní příjmy tak suplují práci VPL a PLDD, a nemocnice jsou tak přetěžovány banalitami.

Obecně (i v rámci přípravy tzv. reformy primární péče) je odbornou veřejností doporučováno, aby ordinace LPS byly vždy součástí nemocničního zařízení, neboť je velmi důležitá blízkost tzv. komplementu (laboratoře, radiodiagnostika, ev. konsiliární vyšetření v rámci lůžkových oddělení nemocnic). Platí také, že tam kde je součástí nemocnice urgentní příjem, je žádoucí, aby ordinace LPS byla součástí tohoto příjmu.

Požadované navýšení mezd, zejména u KZ, a.s. nepovažujeme za adekvátní, a z hlediska podpory kraje doporučujeme, aby byl stanoven horní limit pro mzdové ohodnocení sester i lékařů, který může být zahrnut jako nákladová položka vyúčtování LPS. Doporučujeme, aby meziroční navýšení hodinové sazby u sester nepřekročilo částku 50,- Kč na hodinu, u lékařů pak 100,- Kč na hodinu. Toto zvýšení by mohlo být aplikováno teoreticky na všech stanovištích LPS s tím omezením, že maximální sazby odměny personálu budou akceptovány pouze do výše:

- sestry – 350,- Kč/hod ve všední den a 450,- Kč/hod o víkendech a svátcích,
- lékaři – 700,- Kč hod. ve všední den a 900,- Kč/hod o víkendech a svátcích.

Krajem podporovaný rozsah provozu ordinací LPS by měl zachovat stávající stav, který je obecně definován takto:

- **ordinace LPS VPL**
 - v každé ORP (s výjimkou Lovosic a Podbořan) – 14 ordinací,
 - ve všední den provoz 3 hodiny (*mezi 17:00 – 21:00*), počátek a konec ordinační doby dle místních zvyklostí,
 - o víkendech a svátcích provoz 9 hodin (*mezi 9:00 – 21:00*), počátek a konec ordinační doby dle místních zvyklostí.
- **ordinace LPS PLDD**
 - v každém okrese 1 ordinace LPS (prioritně u nemocnice v okresním městě) – 7 ordinací,
 - ve všední den provoz 3 hodiny (*mezi 17:00 – 21:00*), počátek a konec ordinační doby dle místních zvyklostí,
 - o víkendech a svátcích provoz 9 hodin (*mezi 9:00 – 21:00*), počátek a konec ordinační doby dle místních zvyklostí.

Reálný provoz ordinací LPS může být rozšířen, avšak bez podpory kraje, přičemž taková ordinace bude zahrnuta do přehledu ordinace (např. dětská LPS v Rumburku nebo Kadani).

Přímá podpora z rozpočtu kraje by měla být pro jednotlivé ordinace LPS v zásadě podobná, přičemž dílčí rozdíly (v zásadě do 10-15% základu) mohou být vyvolány vyhodnocením místních potřeb, nebo skutečností, že na provozu LPS se podílí (dotací kraji) příslušné město.

Odbor zdravotnictví si plně uvědomuje, že pokud nebude vyhověno všem dle jejich požadavků, může to ohrozit zajištění provozu ordinací LPS ev. rozsahu jejich služby, proto je v návrhu usnesení

mj. připravena i konstatační část, kdy se navrhuje Zastupitelstvu konstatovat, že Ústecký kraj ve spolupráci s obcemi (městy) zabezpečuje provoz ordinací lékařské pohotovostní služby v jednotlivých spádových oblastech způsobem, který zajišťuje všem obyvatelům kraje adekvátní dostupnost této zdravotní služby, přičemž případné změny spočívající k omezení rozsahu zajištění lékařské pohotovostní služby budou v průběhu roku 2023 reagovat v zásadě na nedostatek personálních kapacit zejména (především lékařů podílejících se na zajištění služby).

Situace v plánování LPS je o to složitější, že teprve v konečném vyúčtování roku 2022 budou od všech provozovatelů LPS zohledněny příjmy z veřejného zdravotního pojištění, kdy je nemocnicím s urgentním příjmem vyplácena nemalá bonifikace (2,7 mil. Kč ročně).

K výši rozpočtu kraje tedy navíc doplňujeme, že ve vztahu ke skutečnosti roku 2022 považujeme celkové požadavky (na částku až 33 mil Kč) za výrazně nadhodnocené a nepřiměřené. Za období leden-září 2022 bylo poskytovateli LPS vyfakturováno cca 9 mil. Kč, zároveň bylo z rozpočtu Ústeckého kraje uvolněno cca 6 mil. Kč na dotace k zajištění LPS městům, tj. na období 1-12/2022. Při těchto nákladech je předpoklad celkových nákladů ve výši cca 18-19 mil. Kč na pokrytí smluvních potřeb poskytovatelů LPS pro rok 2022. Rozpočet Ústeckého kraje na zajištění LPS r. 2023 tvoří částku ve výši 27 mil. Kč, města se podíleli na financování nad tento rámec v roce r. 2022 částkou ve výši cca 3,4 mil. Kč, tj. celkem je tedy k dispozici cca 30,4 mil. Kč.

Přesto se domníváme, že by kraj měl postupovat v čase konzistentně, a měl by trvat na výše uvedených parametrech zabezpečení LPS (**tučně vyznačeno**).

Z výše uvedeného vychází podpora pro jednotlivé ordinace LPS dle přílohy č. 7, kdy NÁVRH podpory pro rok 2023 zahrnuje disponibilní prostředky na financování LPS, v korekci se skutečností roku 2021 a předpokladem pro rok 2022 (vypočteno jako 9/12 z fakturované skutečnosti k 30. 9. 2022) a se zohledněním skutečnosti, že není doporučována výrazně vyšší dotace, než je požadováno, naopak tam, kde je jediným zdrojem financování rozpočet kraje, je návrh výše podpory korigován (porovnávány jsou i jednotlivé ordinace LPS). U Krajské zdravotní, a.s. je výrazné snížení korigováno ve vztahu k evidentně nadhodnocenému požadavku se zohledněním příjmů tam, kde je LPS součástí urgentního příjmu (bonifikace z úhradové vyhlášky). Platí také, a je třeba to vzít v úvahu, že v průběhu roku může na základě reálné fakturace dojít k úpravě podpory kraje při dodržení zásad efektivnosti, hospodárnosti a účelnosti vynaložených prostředků. Právě k těmto účelům bude sloužit rezerva ve výši 2 700 tis. Kč z nerozdělené podpory k případnému krytí zvýšených nákladů na provoz ordinací, které mohou být zapříčiněny i např. snížením příjmů od zdravotních pojišťoven v důsledku sezónní snížené návštěvnosti, nebo i hrozbou pandemie COVID 19.

Podrobný návrh způsobu organizace a zajištění LPS v ÚK v roce 2023 je popsán v příloze č. 2 materiálu.